

The Role of Geopolitics in Preventing Crimes against Regional and International Security with Emphasis on International Armed Conflict

Seyed Mohamad Reza Mousavi Fard¹ , Farshid Bahador²

1. Corresponding author, Department of Criminal Law and Criminology, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran. E-mail: mousavifard136394@gmail.com
2. PhD student in Political Sociology, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.

Article Info

Article type:
Research Paper

Article history:

Received: 10 November 2024
Received in revised form: 29
November 2024
Accepted: 04 December 2024

Keywords:

Prevention,
international armed conflict,
international relations,
regional security

ABSTRACT

Geopolitics is very relevant to understanding international relations, global strategy and investment risks. This field provides a framework for analyzing complex global issues by integrating geographical, political, economic and other factors. This article attempts to discuss the place of this important component in crimes against regional and international security, emphasizing international armed conflict. In this research search, we look at the descriptive analysis using the documentary and library method to find the answer to the question: Can geopolitical approaches be effective in preventing armed Wars? Natural and geopolitical approaches seem to play a direct and indirect role in preventing armed actions and at least their severity, as the case may be. For example, armed actions in areas with natural barriers will be accompanied by more problems. It is clearly suggested that in regional and geographical arrangements, especially in the Middle East, if such geographical positions do not become opportunities for cooperation, they can cause armed conflict to ignite, and vice versa, they can be an important factor in preventing such crimes against international security.

Cite this article: Mousavi fard,S., Bahador, F. (2024-2025). The role of geopolitics in preventing crimes against regional and international security with emphasis on international armed conflict. *New Geopolitics Research*, 1 (2), 125-142.

© The Author(s).

DOI: <https://doi.org/10.22034/nrpg.1.2.7>

Publisher: Lorestan University.

Introduction

Geopolitics, as both an academic and practical discipline, is closely tied to understanding international relations, global strategy, and investment risk management. This field provides a framework for analyzing complex global issues by integrating geographic, political, economic, and cultural factors. The importance of geopolitics extends beyond comprehending international tensions and cooperation; it also plays a critical role in crisis management and the prevention of armed conflicts. Geopolitics helps politicians and decision-makers formulate more effective policies and strategies by providing a deeper understanding of geographical and strategic factors. This concept gains even greater significance in regions with abundant natural resources, strategic positions, or cultural and ethnic sensitivities. This article focuses on the role of geopolitics in crimes against regional and international security, particularly international armed conflicts. The core question is whether geographical geopolitical approaches can effectively prevent and reduce the intensity of armed conflicts. The hypothesis suggests that natural and geographical geopolitical factors can play a crucial role in preventing conflicts directly and indirectly. For instance, natural barriers like mountains and deserts can act as natural defenses, complicating military actions. On the other hand, strategic areas such as straits and transit routes are more prone to competition and tensions. This research posits that a thorough understanding of geopolitical positions, coupled with regional diplomacy and cooperation, can significantly reduce crimes and armed conflicts. Particularly in the Middle East—characterized by rich energy resources and cultural and ethnic diversity—cooperation among nations can serve as a deterrent against wars and violence. Therefore, this article aims to examine various geopolitical factors and propose solutions to prevent crimes against international security.

Methodology

This study adopts a descriptive-analytical approach, utilizing documentary and library resources for data collection. Within this framework, data related to geopolitics, armed conflicts, and international security were extracted and analyzed from scientific articles, books, and credible reports. The research employs qualitative methods, focusing on content analysis and conceptual pattern extraction. Additionally, case studies were used to analyze the role of geopolitical factors in reducing or exacerbating armed conflicts. These studies include examining strategic geographical locations, natural barriers, and geopolitical policies of various countries. To ensure the research's accuracy and reliability, comparative and cross-regional analyses were conducted, focusing on the Middle East and other regions where geopolitics has played a prominent role. This methodology facilitates a deeper understanding of the real impact of geopolitics on preventing crimes and international conflicts.

Findings and Discussion

The findings of this study reveal that geopolitical factors influence the reduction or intensification of armed conflicts both directly and indirectly. Regions with natural barriers such as mountains and deserts are less prone to armed conflicts, as these barriers act as natural

defenses, limiting military access. Conversely, strategic areas like straits and international transit routes are more susceptible to geopolitical tensions and competition. For example, the Strait of Hormuz, one of the world's most important oil transit routes, has consistently been a focal point for global and regional power struggles. Case studies demonstrate that geopolitical cooperation and multilateral diplomacy can significantly prevent tensions and conflicts. In the Middle East, where ethnic and cultural diversity and rich energy resources heighten competition, establishing regional cooperation frameworks can serve as an effective solution. The research findings also indicate that geopolitical policies emphasizing regional alliances and collaborations help reduce tensions and prevent armed conflicts. Another significant finding is the impact of power rivalries on conflict intensity. Regions with intense power rivalries are more likely to experience armed conflicts. In this context, diplomacy and mediation play a critical role in mitigating tensions. For instance, proxy wars often occurring in strategic areas stem from geopolitical policies and competition among major powers. These conflicts pose not only regional security threats but also serious challenges to global security. Finally, the study highlights the crucial role of geographical geopolitics in preventing organized crime and international terrorism. Such crimes, often emerging in geographically unstable areas, can become serious threats to global security. Geopolitical analyses can help countries identify vulnerabilities and potential threats, enabling more effective preventive measures.

Conclusions

The results of this research emphasize that geographical geopolitics not only enhances a deeper understanding of security and strategic dynamics but also serves as a vital tool for preventing armed conflicts and organized crimes. Evidence shows that by precisely analyzing geopolitical factors, countries can avert many security crises. For example, regions with natural barriers are less prone to severe conflicts due to geographical limitations. In contrast, strategic areas like straits and transit routes face greater tensions and conflicts due to their economic significance and power rivalries. This study also demonstrates that regional and international cooperation can serve as key strategies for managing tensions and reducing the risk of conflicts. Multilateral diplomacy, political mediation, and strengthening international organizations such as the United Nations are essential tools for managing geopolitical crises. Particularly in regions like the Middle East—where geopolitical tensions are exacerbated by ethnic, religious, and natural resource competition—establishing cooperation frameworks can enhance stability and reduce tensions. Another key finding is the role of geopolitical policies in preventing organized crime and international terrorism. These crimes, often originating in unstable and conflict-ridden regions, pose serious threats to global security. Geopolitical analysis indicates that preventive strategies, such as enhancing intelligence, economic, and military cooperation, can significantly mitigate threats posed by such crimes. In conclusion, this research recommends that countries and international organizations prioritize geographical geopolitics in their policies and strategies to manage tensions and prevent conflicts. Establishing regional alliances, utilizing

diplomatic tools, and strengthening international mechanisms for crisis management can effectively reduce security threats and enhance global stability. Additionally, raising awareness about the impact of geopolitics on global security can lead to better and more sustainable decision-making at national and international levels.

نقش ژئوپلیتیک در پیشگیری از جرائم علیه امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی با تأکید بر مخاصمات مسلحانه بین‌المللی

سیدمحمد رضا موسوی فرد^۱، فرشید بهادر^۲

۱. نویسنده مسئول، گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران. رایانامه: mousavifard136394@gmail.com
 ۲. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۲۰</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۹/۰۹</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۴</p> <p>کلیدواژه‌ها: پیشگیری، مخاصمات مسلحانه بین‌المللی، روابط بین‌الملل، امنیت منطقه.</p>	<p>ژئوپلیتیک برای درک روابط بین‌الملل، استراتژی جهانی و ریسک‌های سرمایه‌گذاری بسیار مرتبط است، و چارچوبی برای تجزیه و تحلیل مسائل پیچیده جهانی با ادغام عوامل جغرافیایی، سیاسی، اقتصادی و سایر عوامل فراهم می‌کند. این مقاله سعی دارد جایگاه این مؤلفه مهم را در جرائم علیه امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی، با تأکید بر مخاصمات مسلحانه بین‌المللی مورد بحث و بررسی قرار دهد. در این جستار تحقیقاتی با نگاهی توصیفی تحلیلی و با استفاده از روش اسنادی و کتابخانه‌ای در پی یافتن پاسخ بدین سوال هستیم که آیا رویکردهای ژئوپلیتیک جغرافیایی در پیشگیری از جنگ‌های مسلحانه می‌تواند مؤثر باشد؟ به نظر می‌رسد رویکردهای طبیعی و ژئوپلیتیک جغرافیایی حسب مورد، نقش مستقیم و غیرمستقیم در جلوگیری از اقدامات مسلحانه و حداقل شدت آنها دارد. به عنوان مثال اقدامات مسلحانه در مناطق با موانع طبیعی با مشکلات بیشتری همراه خواهد بود. در ترتیب منطقه‌ای و جغرافیایی، به‌ویژه در خاورمیانه، اگر چنین موقعیت‌های جغرافیایی به فرصت همکاری تبدیل نشود، می‌تواند باعث شعله‌ور شدن مخاصمات مسلحانه گردد، و بالعکس در صورت بهره‌برداری مناسب، می‌تواند عامل مهمی در پیشگیری از چنین جرائمی علیه امنیت بین‌المللی باشد.</p>

استناد: موسوی فرد، سید محمد رضا؛ بهادر، فرشید (۱۴۰۳). نقش ژئوپلیتیک در پیشگیری از جرائم علیه امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی با تأکید بر مخاصمات مسلحانه بین‌المللی. *پژوهش‌های نوین سیاست جغرافیایی*، ۱ (۲)، ۱۴۲-۱۲۵.

DOI: <https://doi.org/10.22034/nrpg.1.2.7>

ناشر: دانشگاه لرستان

* این مقاله برگرفته از بخشی از نتایج رساله دکتری علوم اقتصادی در دانشگاه علامه طباطبائی است.

مقدمه

چشم‌انداز ژئوپلیتیک در سال (۲۰۲۴ میلادی) با نوسانات و پیچیدگی‌های قابل توجهی مشخص می‌شود که ناشی از درگیری‌های مداوم، پویایی قدرت در حال تغییر و تعداد زیادی از انتخابات جهانی است. این عوامل در مجموع بر استراتژی‌های امنیت ملی در سراسر جهان تأثیر می‌گذارند. ژئوپلیتیک و امنیت ملی عمیقاً در هم تنیده هستند و عوامل ژئوپلیتیک به طور قابل توجهی بر چشم‌انداز امنیتی یک کشور تأثیر می‌گذارد. ژئوپلیتیک شامل سه ویژگی اصلی است:

- بر مسائلی چون نفوذ و قدرت در فضا و قلمرو تمرکز دارد.
- از چارچوب‌های جغرافیایی برای معنا بخشیدن به امور جهانی استفاده می‌کند.
- آینده‌نگر است و بینش‌هایی را در مورد رفتار احتمالی دولت بر اساس منافع اساسی مانند تأمین امنیت منابع، حفاظت از قلمرو و مدیریت جمعیت ارائه می‌دهد.

ژئوپلیتیک برای درک روابط بین‌الملل، استراتژی جهانی و ریسک‌های سرمایه‌گذاری بسیار مرتبط است و چارچوبی برای تجزیه و تحلیل مسائل پیچیده جهانی با ادغام عوامل جغرافیایی، سیاسی، اقتصادی و سایر عوامل فراهم می‌کند. جغرافیای نظامی به مثابه شناخت ویژگی‌های جغرافیایی خودی و دشمن برای مقاصد دفاعی، یکی از اساسی‌ترین مفاهیم در ادبیات نظامی-امنیتی به شمار می‌آید. به‌ویژه در مورد جمهوری اسلامی ایران با تجربه هشت سال دفاع مقدس، توجه به جغرافیای نظامی در مرزها و ضرورت شناخت نقش عوامل طبیعی و انسانی در مقابله با تهدیدها (در ابعاد نظامی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و...) در سطوح ملی، منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای (تاکتیک و استراتژیک) بسیار حائز اهمیت است (جوهری و دیگر همکاران، ۱۳۹۲: ۱). درک محیط امنیتی به‌عنوان یکی از مشکلات و چالش‌های جغرافیایی امنیت مورد توجه چرخه‌های سیاسی و علمی بوده و آن‌ها را به‌سوی این دو مؤلفه کشیده است. از زمانی که بحث جغرافیای امنیت با مطالعه و بازبینی روابط بین‌المللی و ارتباطشان در میان عوامل امنیتی در سطح محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی مطرح گردیده، شباهت‌های نزدیکی با موضوعات مطالعه شده در خصوص امنیت ملی، بویژه در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی آشکار شده است (نک به: عصاریان نژاد و دیگر همکاران، ۱۳۹۲: ۱۲۵). در دنیای امروز، امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی به‌طور فزاینده‌ای تحت تأثیر تحولات ژئوپلیتیک قرار دارد. نقشی که ژئوپلیتیک در پیشگیری از جرائم علیه امنیت جهانی ایفا می‌کند، در سطوح مختلف، از تهدیدات تروریستی گرفته تا جرائم سازمان‌یافته بین‌المللی، قابل توجه است. این مسائل نه‌تنها بر کشورهای خاص تأثیر می‌گذارد، بلکه منجر به چالش‌های امنیتی در سطح جهانی می‌شود. با توجه به این که جرائم علیه امنیت به‌طور مستقیم با سیاست‌های بین‌المللی و روابط قدرت‌های بزرگ در ارتباط است، فهم دقیق این روابط ژئوپلیتیک می‌تواند به پیشگیری از این جرائم کمک کند. به همین دلیل، نیاز به پژوهش‌های بیشتر برای تحلیل تأثیر ژئوپلیتیک بر سیاست‌های امنیتی و استراتژی‌های پیشگیری از جرائم بین‌المللی احساس می‌شود. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در این زمینه، بررسی نقش تعاملات ژئوپلیتیک میان کشورهای مختلف در تأثیرگذاری بر سیاست‌های مقابله با جرائم است. در این راستا، برخی از پژوهش‌ها به تحلیل روابط قدرت، مرزهای جغرافیایی و منابع طبیعی پرداخته‌اند که می‌تواند زمینه‌ساز جرائم مختلف از جمله قاچاق انسان، تروریسم، و جرائم سایبری باشد (smith, 2020, johnson& lee,2022). با این حال، این پژوهش‌ها بیشتر بر جنبه‌های سیاسی و نظامی تمرکز داشته و نیاز به پژوهش‌های جدید برای درک بهتر ارتباطات میان امنیت منطقه‌ای و ژئوپلیتیک در سطح جهانی وجود دارد. مخاصمات مسلحانه بین‌المللی، یکی از چالش‌های اصلی در حوزه امنیت جهانی است که تأثیرات گسترده‌ای بر ثبات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشورها دارد. این درگیری‌ها اغلب ریشه در مسائل ژئوپلیتیک دارند و به‌ویژه در دوره‌های اخیر، تغییرات در توازن قدرت‌های جهانی، ظهور و زوال ائتلاف‌های سیاسی، رقابت‌های سرزمینی و منابع طبیعی، به عنوان عوامل اصلی تحریک‌کننده این مخاصمات شناخته می‌شوند. در این راستا، ژئوپلیتیک به‌عنوان یک عنصر کلیدی در درک علل و راهکارهای پیشگیری از جرائم امنیتی و مخاصمات مسلحانه بین‌المللی مطرح است.

ژئوپلیتیک می‌تواند از دو زاویه بر امنیت جهانی تأثیرگذار باشد: اول، از طریق روابط و تقابل‌های استراتژیک میان کشورها که منجر به شکل‌گیری جنگ‌های محدود و یا حتی جنگ‌های تمام‌عیار می‌شود؛ و دوم، از طریق تأثیرگذاری بر سیاست‌های امنیتی و

استراتژی‌های دفاعی که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم به پیشگیری از جنگ‌ها و خشونت‌های مسلحانه کمک می‌کند. در این زمینه، پژوهش‌های موجود به اهمیت مطالعات ژئوپلیتیک در شناسایی عوامل مؤثر بر بروز مخاصمات مسلحانه و توسعه راهکارهای پیشگیرانه اشاره دارند. در جنگ‌های بین‌المللی، علاوه بر قدرت‌های بزرگ جهانی که در سیاست‌های ژئوپلیتیک نقش دارند، کشورهای کوچک‌تر نیز به‌عنوان بازیگران مهم در شکل‌گیری و یا حل بحران‌های امنیتی عمل می‌کنند. در این میان، ریشه‌های مناقشات غالباً در رقابت بر سر منابع طبیعی، مرزهای جغرافیایی، و تغییرات در تقسیمات سیاسی و نظامی قرار دارد. این جنگ‌ها به‌طور مستقیم با خشونت‌ها و جرائم سازمان‌یافته، از جمله تروریسم بین‌المللی، قاچاق انسان، و نقض حقوق بشر ارتباط دارند. بنابراین، تحلیل دقیق و علمی از روابط ژئوپلیتیک و تأثیرات آن در مدیریت مخاصمات و پیشگیری از جرائم بین‌المللی ضروری است. برخی از پژوهش‌ها به‌ویژه بر نقش ائتلاف‌های ژئوپلیتیک در شکل‌گیری مخاصمات و یا کمک به پیشگیری از آن‌ها تأکید کرده‌اند. به عنوان مثال، تقویت همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، همچون سازمان ملل متحد یا ناتو، می‌تواند منجر به کاهش درگیری‌های مسلحانه و کاهش جرائم جهانی مرتبط با آن‌ها شود (COX, 2021). در مقابل، شکست در دیپلماسی ژئوپلیتیک و عدم تعامل صحیح میان دولت‌ها، می‌تواند در نهایت به بروز جنگ‌های تمام‌عیار و افزایش تهدیدات امنیتی منجر شود. مخاصمات مسلحانه بین‌المللی یکی از بزرگ‌ترین تهدیدات برای امنیت جهانی و منطقه‌ای است که تأثیرات عمیقی بر نظم جهانی و رفاه بشری دارد. جنگ‌ها و درگیری‌های مسلحانه میان دولت‌ها و گروه‌ها نه تنها تهدیداتی برای دولت‌ها به‌شمار می‌آیند، بلکه زمینه‌ساز افزایش جرائم سازمان‌یافته، نقض حقوق بشر، و دیگر تهدیدات امنیتی می‌شوند. در این میان، ژئوپلیتیک به‌عنوان یک عامل کلیدی در تحلیل و پیش‌بینی بحران‌ها و مخاصمات مسلحانه بین‌المللی مطرح است. ژئوپلیتیک نه تنها در شکل‌گیری این مخاصمات نقش دارد، بلکه می‌تواند به‌عنوان ابزاری مؤثر در پیشگیری از آنها نیز عمل کند.

تحولات ژئوپلیتیک در سطح جهانی، به‌ویژه رقابت‌های قدرت‌های بزرگ، تغییرات در توازن نیروها، و مناقشات بر سر منابع طبیعی و مرزهای جغرافیایی، همواره زمینه‌ساز مخاصمات مسلحانه بین‌المللی بوده است. این درگیری‌ها غالباً به جنگ‌های نیابتی، بحران‌های انسانی، و حتی جنگ‌های تمام‌عیار بین کشورها منجر می‌شود که به‌طور مستقیم بر امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی تأثیر می‌گذارد. از این رو، نقش ژئوپلیتیک در پیشگیری از این درگیری‌ها و مدیریت بحران‌های ناشی از آنها اهمیت زیادی دارد. به‌ویژه در دوره معاصر، که جهانی شدن و تغییرات در سیاست‌های قدرت‌های جهانی باعث پیچیده‌تر شدن این مسائل شده است، تحلیل دقیق روابط ژئوپلیتیک و شناسایی راهکارهای مؤثر در کاهش احتمال مخاصمات، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. یکی از اهداف اصلی این پژوهش، شناسایی نحوه تأثیرگذاری ژئوپلیتیک بر سیاست‌های امنیتی، و استراتژی‌های پیشگیری از جرائم بین‌المللی است. این پژوهش بررسی می‌کند که چگونه تعاملات ژئوپلیتیک میان کشورهای مختلف می‌تواند به کاهش جرائم جهانی، از جمله تروریسم، قاچاق انسان، و سایر جرائم سازمان‌یافته کمک کند. همچنین، این تحقیق به دنبال شفاف‌سازی نحوه استفاده از ابزارهای ژئوپلیتیک برای پیشگیری از جنگ‌ها و افزایش همکاری‌های بین‌المللی در مقابله با تهدیدات امنیتی جهانی است. برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهند که درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی اغلب به‌واسطه استراتژی‌های ژئوپلیتیک نادرست یا ناکافی شکل می‌گیرند (Waltz, 2021, Nye). این در حالی است که در برخی مواقع، همکاری‌های ژئوپلیتیک و استفاده از نهادهای بین‌المللی می‌تواند منجر به کاهش شدت درگیری‌ها و کاهش تهدیدات امنیتی در سطح جهانی شود (Keohane & Nye, 2019). از این رو، تحلیل دقیق نقش ژئوپلیتیک در پیشگیری از این جرائم، نیازمند توجه به تاریخچه روابط بین‌المللی و توازن جدید قدرت‌ها در سطح جهانی است.

سؤال تحقیق: آیا رویکردهای ژئوپلیتیک جغرافیایی می‌تواند در پیشگیری از جنگ‌های مسلحانه مؤثر باشد؟

فرضیه تحقیق: به نظر می‌رسد رویکردهای طبیعی و ژئوپلیتیک جغرافیایی حسب مورد، در جلوگیری از اقدامات مسلحانه و حداقل در شدت آنها نقش مستقیم و غیرمستقیم دارد. به عنوان مثال اقدامات مسلحانه در مناطقی با موانع طبیعی، با مشکلات بیشتری همراه خواهد بود.

مبانی نظری

جغرافیا در طراحی و اجرای عملیات نظامی نقشی کلیدی دارد. شناخت دقیق ویژگی‌های جغرافیایی یک منطقه می‌تواند به فرماندهان

کمک کند تا استراتژی‌های مؤثرتری را توسعه دهند. بنابراین، مبانی نظری جغرافیا و جنگ باید به عنوان یک ابزار اساسی در برنامه‌ریزی‌های نظامی مورد توجه قرار گیرد. نظریه‌های مختلفی در زمینه جنگ وجود دارد که به بررسی ابعاد جغرافیایی آن می‌پردازند: الف) نظریه تهاجم-دفاع: این نظریه به بررسی دلایل وقوع جنگ‌ها و چگونگی تأثیرگذاری جغرافیا بر استراتژی‌های تهاجمی و دفاعی می‌پردازد. این نظریه تأکید دارد که شناخت ویژگی‌های جغرافیای خودی و دشمن برای موفقیت در جنگ حیاتی است. احتمال وقوع جنگ همواره وجود دارد؛ اما رویکرد تدافعی به جای تمرکز بر قدرت خالص، بر تمایز میان رفتارهای تهاجمی و تدافعی تأکید دارد. این نظریه معتقد است که اگر دولتی بتواند رفتارهای تدافعی از خود نشان دهد، احتمال ایجاد اعتماد میان دولت‌ها افزایش می‌یابد و در نتیجه، احتمال جنگ کاهش می‌یابد. این نظریه به خوبی قادر است تاریخچه‌ای از جنگ‌ها و علل آن‌ها را توضیح دهد، و همچنین می‌تواند راهکارهایی برای کنترل وضعیت‌های تهاجمی و تقویت امنیت ارائه دهد؛ مانند امضای توافق‌نامه‌های کنترل تسلیحات و تقویت اتحادهای دفاعی با تأکید بر رویکردهای جغرافیایی سیاسی. این نظریه در حوزه امنیت معمولاً موفق ارزیابی شده است (تافته و دیگران، ۱۳۹۷: ۹۹).

ب) نظریه جنگ نامتقارن: این نظریه به بررسی روش‌هایی می‌پردازد که یک طرف ضعیف‌تر می‌تواند با استفاده از مزایای جغرافیایی خود، در برابر طرف قوی‌تر مقاومت کند، و به نوعی از درگیری اشاره دارد که در آن دو طرف با تفاوت‌های قابل توجهی در قدرت نظامی، منابع و استراتژی‌های جنگی مواجه هستند. این مفهوم به ویژه در دهه‌های اخیر در تحلیل‌های نظامی و امنیتی مورد توجه قرار گرفته و به عنوان یک راهکار برای کشورها یا گروه‌های ضعیف‌تر جهت مقابله با قدرت‌های بزرگ‌تر شناخته می‌شود. جنگ نامتقارن به فعالیت‌های نظامی گروهی اطلاق می‌شود که معمولاً شامل نیروهای کمتری است و از تاکتیک‌های غیرمتعارف استفاده می‌کند تا تأثیرات بزرگی (نظامی یا سیاسی) نسبت به میزان نیروی به کار گرفته شده داشته باشند. این نوع جنگ به طور خاص بر استفاده از نقاط ضعف دشمن و بهره‌برداری از فناوری‌ها و روش‌های غیرمنتظره تأکید دارد. این رویکردها معمولاً بر مسائل جغرافیایی در جنگ‌ها نگاه ویژه‌ای دارند. جنگ‌های نامتقارن که در دکتین‌های نظامی و امنیتی پس از حوادث یازده سپتامبر رونق فراوان یافته، هر چند پدیده‌ای جدید نیست، اما از نظر تأثیرگذاری بر رعایت حقوق بشر در جنگ‌هایی که بر پایه این دکترین ممکن است صورت گیرند، قابل توجه و تحلیل است (نک به: ساعد، ۱۳۸۵: ۸۹).

ژئوپلیتیک به عنوان علم مطالعه روابط بین قدرت‌های جهانی و تأثیر آنها بر امنیت، سیاست و توسعه کشورها، همواره نقشی حیاتی در تعیین مسیر بحران‌ها و مخاصمات بین‌المللی ایفا کرده است (Vikils, 2024). در این زمینه، مطالعات مختلف نشان داده‌اند که روابط ژئوپلیتیک می‌توانند تأثیرات عمده‌ای بر شکل‌گیری، توسعه و پیشگیری از جرائم سازمان‌یافته و تروریسم بین‌المللی داشته باشند (Varcios, 2024). یکی از مهم‌ترین مسائلی که در مباحث ژئوپلیتیک مطرح می‌شود، تأثیر منازعات منطقه‌ای و بین‌المللی بر امنیت جهانی است. این منازعات، که غالباً در پی جابجایی قدرت‌ها، تصاحب منابع و مرزهای جغرافیایی و همچنین اختلافات فرهنگی و ایدئولوژیک ایجاد می‌شوند، می‌توانند به گسترش جرائم فراملی نظیر تروریسم، قاچاق مواد مخدر و انسان، و جنگ‌های سایبری منجر شوند (جعفری، احمدی پور، ۱۴۰۳). در زمینه پیشگیری از جرائم بین‌المللی، در قالب معاهدات بین‌المللی، قوانین منطقه‌ای و نهادهای بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد و اینترپل، کشورهای مختلف با هم همکاری‌های مختلفی دارند. اما وجود تضادهای ژئوپلیتیک و مداخلات قدرت‌های بزرگ می‌تواند مانع از اجرای مؤثر این تلاش‌ها شود. به عنوان مثال، در مناطق خاص مانند آسیای جنوب شرقی یا خاورمیانه، رقابت‌های ژئوپلیتیک و کشمکش‌های قدرت‌های بزرگ موجب تقویت گروه‌های تروریستی و شبکه‌های قاچاق شده است (Voloshanivska, 2024). بنابراین، نقش ژئوپلیتیک در پیشگیری از جرائم منطقه‌ای و بین‌المللی باید با توجه به عوامل مختلف، از جمله تعاملات سیاسی، اقتصادی و نظامی بین کشورهای مختلف تحلیل شود. همچنین، تأثیر ساختارهای قانونی و نهادهای بین‌المللی در مواجهه با این چالش‌ها و نحوه تعامل آنها با تحولات ژئوپلیتیک نیز از جمله موضوعاتی است که باید به طور دقیق مورد بررسی قرار گیرد (Vilks, 2024).

ژئوپلیتیک

ژئوپلیتیک بحران، موقعیت ژئوپلیتیک، ژئوپلیتیک منطقه و ... ترکیبات واژگانی است که بارها در متون غالباً سیاسی و بین‌المللی به

آن برخوردیده‌ایم. در ذهن اغلب مردم، «ژئوپلیتیک» (Geopolitics) مفهومی دربردارنده نوعی اهمیت و مزیت ذاتی برای کشورها است؛ به این معنا که هر کشوری دارای موقعیت ژئوپلیتیک است؛ یعنی توانایی‌های زیادی برای پیگیری اهداف و منافع ملی دارد. البته در برخی از منابع، جغرافیا به عنوان یک عامل بازدارنده معرفی شده است (لامبث، ۱۳۸۶: ۳۷).

دانشنامه روابط بین‌الملل و سیاست جهان، ژئوپلیتیک یا جغرافیای سیاسی را بررسی تأثیر عوامل جغرافیایی بر رفتار دولت‌ها می‌داند. این که چگونه موقعیت مکانی، اقلیم، منابع طبیعی، جمعیت و تکه زمینی که یک دولت روی آن قرار گرفته‌است، گزینه‌های سیاست خارجی دولت و جایگاه آن را در سلسله مراتب دولت‌ها تعیین می‌کند. معنای واقعی ژئوپلیتیک اما سیاست جغرافیایی است؛ یعنی همه تأثیراتی که جغرافیای یک منطقه بر رفتار و سیاست کشور یا کشورهای آن منطقه برجای گذارد. البته برخی ژئوپلیتیک را جغرافیای سیاسی ترجمه می‌کنند که با توجه به مفهوم آن نادرست است. «فردریش راتسل»^۱ جغرافیدان آلمانی سده هجده میلادی از پیشگامان مفهوم پردازش ژئوپلیتیک محسوب می‌شود که جغرافیا را در وهله نخست، عامل تعیین‌کننده‌ای در حیات اجتماعی انسان می‌دانست. وی دولت را به اندامی زنده تشبیه کرد که باید بر این بستر جغرافیایی رشد کند یا بمیرد. نظرات راتسل که در کشورهای اروپایی و آمریکا تأثیراتی عمیق به دنبال داشت، از سوی جغرافیدانان این کشورها پرورده و دنبال شد. ژئوپلیتیک از زمان وضع واژه آن توسط کیلن در سال ۱۸۹۹ م تاکنون، ضمن اینکه دچار فراز و نشیب بوده است، از نظر مفهومی نیز دچار شناوری بوده و نتوانسته است از شفافیت و ثبات نسبی برخوردار شود (نک به: حافظ نیا، ۱۳۷۹: ۷۱).

در تعریف ژئوپلیتیک گفته می‌شود که این مفهوم در سیاست خارجی کشورها رفتار سیاسی یا توانایی‌های نظامی و امنیتی واحدهای ملی را برحسب مختصات محیط طبیعی توضیح می‌دهد و حتی پیش‌بینی می‌کند. بر اساس این رویکرد، ژئوپلیتیک با درجات مختلف بیانگر تأثیر جغرافیا بر امور تاریخی و سیاسی است. بسیاری از تئوری‌های ژئوپلیتیک با آن که به عنوان تجزیه و تحلیل‌های علمی عرضه شده، اما مشتمل بر عناصر زیادی از حوزه تبلیغات و سیاست است، و همین مسأله مفهوم واقعی یا به عبارتی اعتبار ژئوپلیتیک را زیر سؤال برده است. امروزه رژیم‌ها، نظریه‌ای شناخته شده در مطالعات سیاسی و روابط بین‌الملل است که استفاده زیادی در تحلیل پدیده‌ها در ابعاد مختلف و در سطوح جغرافیایی فراملی و جهانی دارد. اما متأسفانه تاکنون ادبیات علمی رشته ژئوپلیتیک برای بررسی پدیده‌ها از آن بی‌بهره مانده است (قالیباف و دیگران، ۱۴۰۲: ۱۳۶).

مخاصمات مسلحانه بین‌المللی

مخاصمات مسلحانه بین‌المللی به درگیری‌های مسلحانه‌ای اطلاق می‌شود که معمولاً شامل دو یا چند کشور یا گروه‌های مسلح در کشورهای مختلف است. این نوع مخاصمات می‌تواند ناشی از عوامل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی یا قومی باشد و معمولاً تبعات گسترده‌ای برای جامعه جهانی به همراه دارد. این نوع مخاصمات شامل جنگ‌های رسمی میان دولت‌ها است که معمولاً با اعلان جنگ آغاز می‌شود و تحت قوانین بین‌المللی، مانند کنوانسیون‌های ژنو، تنظیم می‌شود. در مجموع ۲۲۸ درگیری مسلحانه پس از جنگ جهانی دوم و پس از پایان جنگ سرد ثبت شده است (Harbom & Wallensteen, 2005). بروز مخاصمات مسلحانه بین‌المللی می‌تواند بنا به دلایلی باشد:

اختلافات سیاسی: اختلافات بر سر حاکمیت، مرزها و حقایق سیاسی می‌تواند منجر به جنگ شود.

مسائل اقتصادی: رقابت بر سر منابع طبیعی یا اقتصادی نیز یکی از دلایل اصلی بروز جنگ‌هاست.

تفاوت‌های فرهنگی و قومی: تنش‌های قومی و فرهنگی می‌تواند باعث بروز درگیری‌هایی شود که به سطح بین‌المللی کشیده می‌شود.

یکی از بدترین عواقب این نوع مخاصمات، آسیب دیدن غیرنظامیان و نقض حقوق بشر است. جنگ‌ها می‌توانند به بی‌ثباتی در مناطق اطراف منجر شوند و اثرات منفی بر اقتصاد و امنیت جهانی داشته باشند. در برخی موارد، جنگ‌ها باعث رشد گروه‌های تروریستی و افراطی می‌شوند که از ناامنی بهره‌برداری می‌کنند. در نتیجه، مدیریت و حل و فصل مخاصمات مسلحانه بین‌المللی نیازمند همکاری‌های دیپلماتیک و استفاده از ابزارهای حقوقی بین‌المللی است تا از بروز بحران‌های جدید جلوگیری شود.

جلوگیری از درگیری مسلحانه بین‌المللی، از طریق توسل به قوانین بین‌المللی حقوق بشر، و از طریق استفاده از قوانین کیفری بین‌المللی، نسبت به گذشته تا حدودی امکان‌پذیرتر شده است (Sivakumaran, 2011: 219). اولین گام در اعمال هنجارهای بین‌المللی حقوق بشر توسط معاهده در درگیری‌های مسلحانه غیر بین‌المللی، تصویب ماده (۳) مشترک کنوانسیون ژنو، ۱۹۴۹، قبل از توسعه چشمگیر حقوق بین‌الملل حقوق بشر (IHRL) برداشته شد (Kretzmer, 2009: 8). گزارش‌های آنلاین نیز حاکی از ادامهٔ مخاصمات مسلحانه در سراسر جهان است؛ مثلاً پورتال آنلاین حاکمیت قانون در درگیری‌های مسلحانه (RULAC) همهٔ موقعیت‌های خشونت مسلحانه را که به یک درگیری مسلحانه تبدیل می‌شود، بر اساس قوانین بین‌المللی بشردوستانه طبقه‌بندی می‌کند. امروزه این پورتال بیش از ۱۱۰ درگیری مسلحانه را زیر نظر دارد و اطلاعاتی در مورد احزاب، و آخرین تحولات و قوانین بین‌المللی قابل اجرا ارائه می‌دهد. برخی از این درگیری‌ها تیتیر خبرها می‌شوند، و برخی دیگر نه. برخی از آنها اخیراً شروع شده‌اند، در حالی که برخی دیگر بیش از ۵۰ سال دوام آورده‌اند.

جدول ۱. پیشینه پژوهشی

ردیف	موضوع	نویسنده و منبع	یافته‌ها
۱	نقش جغرافیای سیاسی ایران در دو جنگ جهانی قرن بیستم	گرشاسبی و دیگران ۱۳۹۸ فصلنامه تاریخ	ژئوپلیتیک گرچه همهٔ اقلیم‌های جهان را مورد مطالعه قرار می‌دهد، اما اقلیم‌هایی مانند ایران، مصر، شبه قاره هند، و ... همواره از اهمیت بیشتری برخوردار هستند چرا که بیشترین تقابل‌های بشری در آنها روی داده است.
۲	نقش ژئوپلیتیک اطلاعات در طراحی استراتژی رزم مدرن با تاکید بر نظریهٔ پیچیدگی- آشوب	وائق و دیگران ۱۴۰۱ فصلنامه جغرافیا	نظم، تحول در الگوی جنگ و ستیز به صورت جنگ‌های ترکیبی با رویکرد نیابتی، ائتلافی و اطلاعات محور است. بنابراین کنترل و مدیریت آنها نیز براساس منطق شبکه‌ای تحلیل می‌شود.
۳	مفهوم کارتوپلیتیک و کاربردهای آن در تحلیل‌های جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک	غلامی و دیگران ۱۴۰۳ پژوهش‌های جغرافیایی	نقش ابزاری کارتوگرافی در شکل دادن به قلمرو، کنترل و ادارهٔ قلمرو، و نیز قلمروگستری از جمله در جنگ‌ها، منازعات ژئوپلیتیک، ساخت و بازساخت گفتمان‌های ژئوپلیتیک و ... اهمیت دارد.

* و دیگر منابعی که جهت رعایت «اصل اختصار» از آن صرف‌نظر می‌کنیم.

روش تحقیق

این پژوهش با هدف بررسی نقش ژئوپلیتیک در پیشگیری از جرائم منطقه‌ای و بین‌المللی، به ویژه در چارچوب مخاصمات بین‌المللی، به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. در این راستا، روش تحقیق اسنادی و کتابخانه‌ای به عنوان ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها انتخاب گردید. پژوهشگر با مراجعه به منابع معتبر علمی و داده‌های موجود در کتاب‌ها، مقالات علمی، گزارش‌های بین‌المللی و اسناد قانونی، به تحلیل و تبیین ابعاد مختلف موضوع پرداخته است. از آنجا که این تحقیق بیشتر بر تحلیل متون موجود و اسناد رسمی متمرکز است، داده‌ها از طریق مطالعه و بررسی منابع موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر جمع‌آوری شده‌اند.

معرفی محدودهٔ مورد مطالعه

محدودهٔ مورد مطالعهٔ این پژوهش شامل بررسی تأثیرات طبیعی و ژئوپلیتیک جغرافیایی بر کاهش یا تشدید مخاصمات مسلحانه، به ویژه در مناطقی همچون خاورمیانه است. این منطقه به دلیل ویژگی‌های خاص جغرافیایی خود، همچون موانع طبیعی، منابع مشترک، و موقعیت‌های استراتژیک، همواره یک عرصهٔ حساس در روابط بین‌الملل و استراتژی‌های امنیتی محسوب می‌شود. این پژوهش به‌ویژه به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا رویکردهای ژئوپلیتیک جغرافیایی می‌تواند در پیشگیری از جنگ‌های مسلحانه مؤثر باشد یا خیر. برای این منظور، در این تحقیق تلاش شده است تا با استفاده از روش‌های توصیفی-تحلیلی و اسنادی، به‌ویژه در زمینهٔ خاورمیانه، بررسی شود که چگونه موقعیت‌های جغرافیایی می‌توانند بر شکل‌گیری یا پیشگیری از این مخاصمات اثرگذار باشند. در نتیجهٔ محدودهٔ مطالعه، جنبه‌های جغرافیایی، سیاسی و امنیتی، به ویژه در حوزه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای است،

و در پی درکی بهتر از ارتباط میان موقعیت‌های جغرافیایی و تأثیرات آن‌ها در وقوع یا پیشگیری از جرائم علیه امنیت بین‌المللی و منطقه‌ای است.

یافته‌های تحقیق

ضرورت حفظ نظم و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی

امنیت، یکی از عناصر بنیادی بعد سیاسی نظم اجتماعی محسوب می‌گردد که دارای ابعاد متنوعی شامل ذهنی و عینی، داخلی و خارجی، فردی و جمعی است؛ از لحاظ گستره، شامل حیطه‌های ملی، منطقه‌ای و جهانی بوده، و از جنبه سطح نیز به سطوح خرد و کلان، داخلی و بین‌المللی، منطقه‌ای و ... تقسیم می‌شود (افتخاری و دیگران، ۱۳۹۱، ص ۲۱۵). در این پژوهش بعد بین‌المللی امنیت مد نظر خواهد بود. برخی عقیده دارند مهم‌ترین الگوی نظم امنیتی در سطح بین‌المللی و همچنین منطقه‌ای می‌تواند امنیت دسته‌جمعی زیر نظر سازمان ملل متحد باشد (شفیعی، ۱۳۹۹: ۱۳).

باید دانست که حفظ نظم و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی نه تنها به ثبات سیاسی، بلکه به توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای منطقه نیز کمک خواهد کرد. برخی کشورها به عنوان بازیگران کلیدی، باید با شناخت دقیق از تحولات جاری و اتخاذ رویکردهای استراتژیک مناسب، نقش مؤثرتری در شکل‌دهی به نظم جدید ایفا کنند. حفظ نظم و امنیت در سطح بین‌المللی مستلزم همکاری نزدیک میان کشورهاست. قدرت‌های بزرگ باید از طریق دیپلماسی فعال و ایجاد سازوکارهای مشترک برای مقابله با تهدیدات جهانی، به تقویت امنیت بپردازند. همچنین، توجه به ابعاد غیرنظامی امنیت مانند حقوق بشر و توسعه پایدار نیز ضروری است. سازمان ملل متحد در سال ۱۹۴۵ و در پی ویرانی‌های جنگ جهانی دوم با یک مأموریت اصلی ایجاد شد: حفظ صلح و امنیت بین‌المللی. سازمان ملل این کار را با تلاش برای جلوگیری از درگیری، کمک به طرف‌های درگیر در برقراری صلح، استقرار نیروهای حافظ صلح و ایجاد شرایطی برای تداوم و شکوفایی صلح انجام می‌دهد. این فعالیت‌ها اغلب با هم همپوشانی دارند و برای مؤثر بودن باید یکدیگر را تقویت کنند. شورای امنیت سازمان ملل متحد مسؤلیت اصلی صلح و امنیت بین‌المللی را بر عهده دارد. مجمع عمومی و دبیر کل در کنار سایر دفاتر و نهادهای سازمان ملل، نقش‌های اصلی، مهم و مکمل را ایفا می‌کنند (See: United Nations, 2023).

نیاز به حفظ نظم و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی در چشم‌انداز پیچیده ژئوپلیتیک امروزی به طور فزاینده‌ای حیاتی است. این ضرورت ناشی از عوامل مختلفی از جمله ظهور قدرت‌های منطقه‌ای، نقش در حال تحول سازمان‌های بین‌المللی و چالش‌های ناشی از تهدیدات امنیتی غیرسنجی است. اثربخشی این نقش‌ها به شناخت توانایی‌های آنها توسط سایر دولت‌های منطقه بستگی دارد. نفوذ یک قدرت منطقه‌ای می‌تواند نظم منطقه‌ای را به‌طور قابل توجهی شکل دهد و بر پویایی گسترده‌تر بین‌المللی تأثیر بگذارد. حفظ نظم منطقه‌ای و بین‌المللی برای ثبات جهانی ضروری است. همکاری مؤثر بین قدرت‌های منطقه‌ای و سازمان‌های بین‌المللی برای مقابله با تهدیدات نظامی سنتی و چالش‌های غیرسنجی در حال ظهور ضروری است. همانطور که پویایی‌های ژئوپلیتیک تکامل می‌یابد، استراتژی‌های تضمین صلح و امنیت در سراسر مناطق نیز باید تکامل یابد. هرچند برخی معتقدند خاتمه جنگ سرد سازمان ملل متحد (سازمان ملل) را قوت بخشید و به طور همزمان گرایش به منطقه‌گرایی امنیتی را تقویت کرد. وحدت جدید شورای امنیت سازمان جهانی را قادر ساخت تا در تعداد نسبتاً زیادی از درگیری‌ها وارد عمل شود و در این روند انتظارات را با توجه به «مسئولیت اصلی خود برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی» افزایش داد (Alagappa, 1998:3).

اگر بخواهیم به صورت مصداقی نیز تأثیرات رویکردهای ژئوپلیتیک و جغرافیایی را بر سیاست‌های برخی کشورها در نظم‌های جدید صلح و امنیت ملی و بین‌المللی، و به عبارت صحیح‌تر منطقه‌ای، مورد بحث قرار دهیم، باید گفت مثلاً کشورهای کوچک و متوسط در آسیای جنوب شرقی با پایان جنگ سرد و ظهور چین، با تغییرات ژئواستراتژیک قابل توجهی مواجه شده‌اند. در طول دهه گذشته، محققان در مورد چگونگی مقابله این کشورها با قدرت رو به رشد چین و چگونگی تغییر روابط آنها با دیگر قدرت‌های بزرگ در منطقه بحث کرده‌اند. برخی از تحلیلگران معتقدند که منطقه در حال تغییر به سمت نظمی با محوریت چین است، اما این دیدگاه زودهنگام است. کشورهای آسیای جنوب شرقی، با اجتناب از دوگانگی ساده تعادل در مقابل موازنه کاری، نمی‌خواهند بین

دو قدرت بزرگ، ایالات متحده و چین یکی را انتخاب کنند. این استراتژی اجتنابی صرفاً تاکتیکی یا خرید زمان نیست. در عوض، کشورهای آسیای جنوب شرقی فعالانه تلاش کرده‌اند تا بر شکل نظم جدید منطقه‌ای تأثیر بگذارند (Goh, 2008: 113).

نقش تأثیر موقعیت جغرافیایی بر سیاستگذاری سیاسی و نظامی

می‌توان مدعی این مسأله شد که موقعیت جغرافیایی به عنوان یک عامل کلیدی در سیاستگذاری سیاسی و نظامی کشورها شناخته می‌شود. همانا موقعیت جغرافیایی یک کشور می‌تواند بر رفتار سیاسی و نظامی آن تأثیرگذار باشد. به عنوان مثال، کشورهایی با موقعیت استراتژیک، مانند ایران، که در مسیرهای تجاری و نظامی مهم قرار دارند، معمولاً توجه بیشتری از سوی قدرت‌های جهانی جلب می‌کنند. این امر می‌تواند منجر به شکل‌گیری سیاست‌های خاصی در راستای حفظ منافع و امنیت ملی شود. در سطح واقع‌گرایی، ایران در سیر تکوینی خود از ابتدا تاکنون از واقعیت‌های عینی داخلی، جغرافیای سیاسی و چالش‌های ژئوپلیتیک منطقه‌ای و بین‌المللی تأثیر پذیرفته است (جهانگیری و دیگران، ۱۳۹۹، ص ۹). اگر از منظر رویکردهای توسعه‌محور بدان نگرسته شود، مثلاً فاصله جغرافیایی از کانون‌های سیاسی نیز تأثیر قابل توجهی بر توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق مختلف دارد. استان‌هایی که دورتر از مراکز قدرت قرار دارند، معمولاً از نظر منابع و امکانات توسعه کمتر بهره‌مند می‌شوند. این نابرابری‌ها می‌تواند به بروز تنش‌های اجتماعی و سیاسی منجر شوند و بر سیاستگذاری‌های محلی تأثیر بگذارند. در مجموع می‌توان چنین استنباط کرد که همیشه باید نقش جغرافیا را در سیاست‌گذاری در نظر بگیریم (See: Coppock, 1974: 63).

باید به یاد داشت که جغرافیا نه تنها بر ساختار قدرت سیاسی تأثیر می‌گذارد، بلکه به عنوان یک عامل تعیین‌کننده در قدرت ملی نیز عمل می‌کند. عواملی مانند مساحت، آب و هوا و جمعیت در کنار ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی، معادله قدرت ملی را شکل می‌دهند. در واقع، سیاستگذاران باید این عوامل را در تحلیل‌های خود مدنظر قرار دهند تا بتوانند تصمیمات مؤثری اتخاذ کنند. معمولاً این چنین است که کشورهایی با موقعیت جغرافیایی خاص ممکن است نیاز به ایجاد اتحادها یا همکاری‌های نظامی با دیگر کشورها داشته باشند تا از منافع خود دفاع کنند. این نوع همکاری‌ها می‌توانند به تغییرات عمده‌ای در ساختارهای سیاسی بین‌المللی منجر شوند. نوعاً موقعیت جغرافیایی نه تنها بر ساختارهای داخلی کشورها، بلکه بر روابط بین‌المللی و سیاستگذاری‌های نظامی نیز تأثیر عمیقی دارد. این تأثیر را می‌توان در ابعاد مختلف، از جمله عملکرد حکمرانی، سیاست خارجی، و پیامدهای گسترده‌تر بافت جغرافیایی بر سیاست عمومی درک کرد. مثلاً هند و چین به‌عنوان دو قدرت با وزن ژئوپلیتیک بالا شناخته می‌شوند که کنش ژئوپلیتیک آن‌ها در سایر حوزه‌های جغرافیایی نیز به چشم می‌خورد. در این میان یکی از حوزه‌های جغرافیایی مهم صحنه منطقه آسیای جنوب غربی است (نوذری، ۱۴۰۲: ۲۰۷).

تحقیقات نشان می‌دهد که عوامل جغرافیایی به طور قابل توجهی بر عملکرد حاکمیت تأثیر می‌گذارد. کشورهایی که از نظر جغرافیایی نزدیک هستند، تمایل دارند بر کیفیت حاکمیت یکدیگر تأثیر بگذارند. این پدیده با قانون اول جغرافیای توبلر توضیح داده می‌شود که فرض می‌کند «همه چیز به هر چیز دیگری مربوط است، اما چیزهای نزدیک بیشتر از چیزهای دور مرتبط هستند». مطالعات تجربی نشان داده‌اند که کشورهایی که به خوبی اداره می‌شوند اغلب از نظر جغرافیایی خوشه‌بندی می‌شوند، که نشان می‌دهد وابستگی فضایی نقش مهمی در پویایی حکمرانی بازی می‌کند. عواملی مانند آب و هوا، عرض جغرافیایی و ویژگی‌های جغرافیایی (مثلاً محصور بودن در خشکی یا کشورهای جزیره‌ای) برای درک این تأثیرات مد نظر قرار می‌گیرند (Baluga & Carrasco, 2020).

موقعیت جغرافیایی یک دولت، در تصمیم‌گیری‌های سیاست خارجی آن، یک ملاحظه اساسی است. کشورها برای تعیین نقاط قوت و ضعفی که بر روابط بین‌المللی آن‌ها تأثیر می‌گذارد، زمینه جغرافیایی خود را ارزیابی می‌کنند. به عنوان مثال، نشان داده شده است که موقعیت جغرافیایی کومور به طور قابل توجهی بر استراتژی‌های سیاست خارجی آن تأثیر می‌گذارد و نشان می‌دهد که چگونه مکان می‌تواند تعاملات دیپلماتیک و ملاحظات امنیتی یک دولت را دیکته کند. تصمیم‌گیرندگان هنگام تدوین سیاست‌هایی برای ارتقای امنیت ملی و توسعه اقتصادی، عوامل جغرافیایی را اولویت بندی می‌کنند. حتی برخی چنین معتقدند که موقعیت جغرافیایی یکی از مهمترین عواملی است که قدرت یا ضعف دولت را قضاوت تعیین می‌کند (Mojamil et al. 2023).

اهمیت ژئوپلیتیک در پیشگیری از جنگ

با وجود اهمیت غیرقابل چشم‌پوشی ژئوپلیتیک، وقایع سیاسی همیشه در یک محیط جغرافیایی اتفاق می‌افتد، و عوامل جغرافیایی ممکن است بر روند وقایع تأثیر بگذارد؛ اما همیشه انسان است و نه جغرافیا که وقایع سیاسی را به وجود می‌آورد. جغرافیا مجموعه‌ای از عوامل است چون مساحت، موقعیت، آب و هوا و جمعیت. به علاوه جغرافیا یک عامل مهم قدرت ملی است؛ اما نه فقط تنها عامل آن؛ و اهمیت آن بستگی دارد به عوامل دیگری چون اقتصاد، تکنولوژی، نیروی انسانی، روحیه، انسجام ملی و ... ارزیابی همه این عوامل، معادله قدرت ملی را به وجود می‌آورد. با این حال نقش جغرافیای طبیعی در جنگ‌ها به‌عنوان یکی از عوامل کلیدی در تعیین استراتژی‌ها و نتایج نبردها شناخته می‌شود. این نقش شامل تأثیرات زمین‌شناسی، هیدرولوژی، اقلیم و ویژگی‌های جغرافیایی دیگر است که می‌تواند به‌طور مستقیم بر روی توانایی‌های نظامی و موفقیت عملیات‌ها تأثیر بگذارد. عوامل مؤثر جغرافیایی را که در رویکردهای نظامی گهگاه تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم دارد، به شرح ذیل می‌توان دسته‌بندی نمود:

زمین و ارتفاعات: ارتفاعات می‌توانند به‌عنوان موانع طبیعی یا نقاط قوت برای نیروهای مدافع عمل کنند. در جنگ‌های کلاسیک، تسلط بر ارتفاعات می‌تواند به کنترل دید و مسیرهای حرکت دشمن کمک کند.

منابع و موانع آبی: منابع آب و شرایط هیدرولوژیکی می‌توانند تأثیر زیادی بر عملیات نظامی داشته باشند. به‌عنوان مثال، در عملیات والفجر ۸، شرایط آب و هوایی و هیدرولوژیکی تأثیر منفی بر عملکرد نیروهای خودی داشت (جنیدی و دیگران، ۱۴۰۰: ۱۲۱).

مسیرها و راه‌ها: استفاده از مسیرهای طبیعی و جاده‌ها برای جابجایی نیروها و تأمین لجستیک از اهمیت بالایی برخوردار است. طراحی مناسب مسیرها می‌تواند به تسهیل حرکت نیروها کمک کند و در عین حال دشمن را در موقعیت دشواری قرار دهد. نوعاً جغرافیای طبیعی نه‌تنها بر روی طراحی استراتژی‌های نظامی تأثیرگذار است بلکه می‌تواند نتایج نبردها را نیز تحت تأثیر قرار دهد. شناخت دقیق از این عوامل می‌تواند به طراحان نظامی کمک کند تا از مزایای موجود بهره‌برداری کنند و برتری خود را نسبت به دشمن افزایش دهند. جغرافیای نظامی با پیوند زدن عوامل موجود در طبیعت با اصول نظامی باعث می‌شود تا طراحان و مجریان نظامی از مزایای سرشار آنها استفاده برده و برتری خود نسبت به دشمن را القاء نمایند (غلامعلیان، ۱۳۸۹: ۳۳).

می‌توان چنین ادعا کرد که ژئوپلیتیک و جغرافیای طبیعی می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر موفقیت یا شکست یک جنگ داشته باشد. جغرافیای طبیعی با ایجاد موانع، تسهیل یا محدود کردن تحرک نیروها، و تأثیر بر شرایط اقلیمی، می‌تواند نتایج نبردها را تحت تأثیر قرار دهد. به‌عنوان یک رویکرد مصادیقی‌تر استفاده از جاده‌ها و مسیرهای طبیعی برای جابجایی نیروها و تأمین لجستیک از اهمیت بالایی برخوردار است. کنترل گلوگاه‌ها می‌تواند به‌عنوان یک استراتژی مؤثر در محدود کردن تحرک دشمن عمل کند. در خصوص شناسایی دقیق موانع جغرافیایی، شناخت دقیق این عوامل به طراحان نظامی کمک می‌کند تا استراتژی‌های مؤثرتری را تدوین کنند و از مزایای موجود بهره‌برداری نمایند. فضای جغرافیایی، و به تبع آن ارزش‌های فضا نقشی مهم در رفتار کشورها دارند و الگوهای رفتاری متفاوتی مانند همکاری، تعامل، رقابت و ستیز را می‌آفرینند (نک به: کولایی و دیگر همکاران، ۱۳۹۱: ۹۵). باید دانست که ژئوپلیتیک نقش مهمی در جلوگیری از جنگ و حفظ ثبات جهانی دارد. با افزایش تنش‌ها بین کشورها و پیچیده‌تر شدن چشم‌انداز بین‌المللی، درک و پیمایش مؤثر پویایی‌های ژئوپلیتیک بیش از هر زمان دیگری برای پیشگیری از درگیری مهم است. جامعه بین‌الملل با درک و هدایت مؤثر پویایی‌های ژئوپلیتیک، تقویت همکاری‌های بین‌المللی و به کارگیری رویکردهای دیپلماتیک استراتژیک، می‌تواند در جهت کاهش خطر درگیری‌ها و حفظ ثبات جهانی تلاش کند. ژئوپلیتیک بر قدرت سیاسی مرتبط با فضای جغرافیایی، به‌ویژه، آب‌های سرزمینی و قلمرو خشکی در ارتباط با تاریخ دیپلماتیک تمرکز دارد. موضوعات ژئوپلیتیک شامل روابط بین منافع بازیگران سیاسی بین‌المللی متمرکز در یک منطقه، یک فضا یا یک عنصر جغرافیایی است؛ روابطی که یک سیستم ژئوپلیتیک را ایجاد می‌کند (Mehmet Akif, 2014). ژئوپلیتیک انتقادی، نظریه‌های ژئوپلیتیک کلاسیک را با نشان دادن کارکردهای سیاسی یا ایدئولوژیک آنها برای قدرت‌های بزرگ، واسازی می‌کند (Meghan et al, 2019: 49; Indra, 2107).

نقش ژئوپلیتیک در امنیت بخشی به مرزهای سیاسی

جغرافیا از طریق عوامل مختلف ژئوپلیتیک نقش بسزایی در شکل دهی و تأمین مرزهای سیاسی دارد. رابطه بین جغرافیا و مرزهای سیاسی پیچیده است و بر امنیت ملی، توسعه اقتصادی و روابط بین الملل تأثیر می‌گذارد. یکی از برجسته‌ترین راه‌هایی که جغرافیا بر مرزهای سیاسی تأثیر می‌گذارد، مرزهای طبیعی است. ویژگی‌های فیزیکی مانند کوه‌ها، رودخانه‌ها، اقیانوس‌ها و بیابان‌ها اغلب به عنوان تقسیم‌کننده‌های طبیعی بین کشورها و مناطق عمل می‌کنند. این عناصر جغرافیایی می‌توانند مزایای استراتژیک را از نظر دفاعی و کنترل مرزی فراهم کنند. مثلاً دسترسی به خطوط ساحلی و بنادر نقش مهمی در شکل دادن به شکوفایی اقتصادی و اهمیت سیاسی یک کشور دارد. مناطق ساحلی اغلب به مراکز تجاری تبدیل می‌شوند که رشد اقتصادی را تقویت می‌کنند؛ اما همچنین با چالش‌های منحصربه‌فردی مانند تغییرات آب‌وهوایی مواجه می‌شوند که نیاز به اقدام سیاسی دارد. نوعاً جغرافیای سیاسی در مطالعات ژئوپلیتیک، جغرافیای سیاسی و مباحث امنیتی با رویکردهای متنوع و به صورت گسترده مورد مطالعه و توجه قرار گرفته است. در مناطقی که به بحران‌های ژئوپلیتیک ریشه‌دار مبتلا هستند، کارویژه‌های جغرافیای سیاسی شهرهای مرزی پرشمار و از اهمیت بالایی برخوردار است. یافته‌های پژوهش نشان از آن دارد که بنا به دلایل مختلف، جغرافیای سیاسی شهرهای مرزی از طرفی واجد پتانسیل تولید و تعمیق اقدامات تروریستی و بحران ملی بوده، و از طرفی دیگر تحت شرایط خاص خود، بحران‌های ملی را با بحران‌های ژئوپلیتیک منطقه‌ای پیوند می‌دهند (سلیمی سبحان و دیگران، ۱۳۹۶: ۸۵). جغرافیا نقش مهمی در شکل دهی و تأمین امنیت مرزهای سیاسی ایفا می‌کند، و تأثیر آن به طور فزاینده‌ای با عوامل دیگری مانند فناوری، اقتصاد و سیاست بین‌الملل در تعامل است. درک این تعاملات پیچیده برای درک پویایی ژئوپلیتیک جهانی و امنیت مرزها در قرن بیست و یکم ضروری است. جغرافی‌دانان روسی و سایر محققان، سهم قابل توجهی در مطالعه مشکلات سرزمین‌های کنترل نشده و کشورهای به رسمیت شناخته نشده (تا حدی به رسمیت شناخته شده) پس از شوروی داشته‌اند. درگیری‌های پیرامون آنها در رابطه با تفاوت‌های داخلی، ترکیب پیچیده، پیچیدگی‌های شکل‌گیری و هویت جمعیت، تأثیر بر مناطق همجوار و در گذشته‌نگاری تاریخی در نظر گرفته می‌شود (Kolosov et al, 2022: 80).

نقش عوامل ژئوپلیتیک در امنیت مرزها را در قالب نمودار ذیل می‌توان به نمایش گذاشت: (منبع نگارنده)

شکل ۱. نمودار تاثیرات عوامل ژئوپلیتیک در امنیت مرزها

نتیجه‌گیری

نقش ژئوپلیتیک جغرافیایی در امنیت کشورها در نظام بین‌الملل بسیار مهم و تعیین‌کننده است. موقعیت جغرافیایی یک کشور نقش کلیدی در امنیت آن دارد. کشورهایی که در مناطق استراتژیک، مانند تنگه‌ها و آبراه‌های مهم قرار دارند، از اهمیت ژئوپلیتیک بالایی برخوردارند. برای مثال، موقعیت ایران در منطقه خلیج فارس و تنگه هرمز باعث افزایش اهمیت ژئوپلیتیک این کشور شده است. برخورداری از منابع طبیعی و انرژی، به ویژه نفت و گاز، نقش مهمی در ژئوپلیتیک و امنیت کشورها دارد. کشورهای دارای منابع انرژی از وزن ژئوپلیتیک بالاتری برخوردارند، اما در عین حال ممکن است با تهدیدات بیشتری نیز مواجه شوند؛ هرچند که نوع و تعداد همسایگان یک کشور و وضعیت مرزهای آن نیز تأثیر مستقیمی بر امنیت ملی دارد. کشورهایی که همسایگان متعدد و مرزهای طولانی دارند، با چالش‌های امنیتی بیشتری روبرو هستند. درک محیط امنیتی به‌عنوان یکی از مشکلات و چالش‌های جغرافیایی امنیت باعث توجه چرخه‌های سیاسی و علمی شده و آنان را به‌سوی این دو مؤلفه کشیده است. از زمانی که بحث جغرافیای امنیت با مطالعه و بازبینی روابط بین‌المللی و ارتباطشان در میان عوامل امنیتی در سطح محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی مطرح گردیده، شباهت‌های نزدیکی با موضوعات مطالعه شده در خصوص امنیت ملی، بویژه در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی آشکار شده است. نوعاً دسترسی به آب‌های آزاد و اقیانوس‌ها نقش مهمی در قدرت و امنیت کشورها دارد. کشورهای محصور در خشکی معمولاً با محدودیت‌های بیشتری در زمینه تجارت و ارتباطات بین‌المللی مواجه هستند. شرایط اقلیمی و توپوگرافی یک کشور نیز بر امنیت آن تأثیرگذار است. کوه‌ها، بیابان‌ها و سایر عوارض طبیعی می‌توانند به‌عنوان موانع دفاعی طبیعی عمل کنند. کشورهایی که در مسیرهای مهم ترانزیت و حمل و نقل بین‌المللی قرار دارند، از اهمیت ژئوپلیتیک بالایی برخوردارند. این موقعیت می‌تواند هم فرصت و هم تهدید باشد. در مجموع، عوامل ژئوپلیتیک جغرافیایی نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی به امنیت کشورها در نظام بین‌الملل دارند. کشورها باید با درک صحیح از موقعیت ژئوپلیتیک خود، سیاست‌ها و استراتژی‌های مناسبی را برای بهره‌برداری از فرصت‌ها و مقابله با تهدیدات اتخاذ کنند. جغرافیای طبیعی نه‌تنها بر روی طراحی استراتژی‌های نظامی تأثیرگذار است، بلکه می‌تواند نتایج نبردها را نیز تحت تأثیر قرار دهد. شناخت دقیق این عوامل می‌تواند به طراحان نظامی کمک کند تا از مزایای موجود بهره‌برداری کنند و برتری خود را نسبت به دشمن افزایش دهند. جغرافیای نظامی با پیوند زدن عوامل موجود در طبیعت با اصول نظامی، باعث می‌شود طراحان و مجریان نظامی از مزایای بسیاری استفاده کرده و برتری خود نسبت به دشمن را القاء نمایند. باید دانست ژئوپلیتیک نقش مهمی در جلوگیری از جنگ و حفظ ثبات جهانی دارد. با افزایش تنش‌ها بین کشورها و پیچیده‌تر شدن چشم‌انداز بین‌المللی، درک و پیمایش مؤثر پویایی‌های ژئوپلیتیک بیش از هر زمان دیگری برای پیشگیری از درگیری مهم است. جامعه بین‌الملل با درک و هدایت مؤثر پویایی‌های ژئوپلیتیک، تقویت همکاری‌های بین‌المللی و به‌کارگیری رویکردهای دیپلماتیک استراتژیک، می‌تواند در جهت کاهش خطر درگیری‌ها و حفظ ثبات جهانی تلاش کند. در تریب منطقه‌ای و جغرافیایی، به‌ویژه در خاورمیانه، اگر چنین موقعیت‌های جغرافیایی به فرصت همکاری تبدیل نشود، می‌تواند باعث شعله‌ور گردیدن مخاصمات مسلحانه گردد. و بالعکس در صورت توجه به آن، می‌تواند عامل مهمی در پیشگیری از چنین جرائمی علیه امنیت بین‌المللی باشد.

در این پژوهش، تلاش شد تا به تحلیل نقش ژئوپلیتیک در پیشگیری از جرائم بین‌المللی و مخاصمات مسلحانه پرداخته شود. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که ژئوپلیتیک به‌عنوان یک عامل تعیین‌کننده در شکل‌گیری، تداوم و پیشگیری از مخاصمات مسلحان بین‌المللی نقش بی‌بدیلی دارد. سیاست‌های ژئوپلیتیک که به‌ویژه در قالب استراتژی‌های قدرت‌های جهانی، رقابت‌های منطقه‌ای و اتحادیه‌های بین‌المللی شکل می‌گیرند، به‌طور مستقیم بر امنیت جهانی تأثیر می‌گذارند و می‌توانند زمینه‌ساز وقوع یا پیشگیری از جنگ‌ها و خشونت‌های بین‌المللی شوند.

درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی غالباً ریشه در تضادهای ژئوپلیتیک دارند که از تحولات جهانی مانند تغییرات در توازن قدرت‌های بزرگ، کشمکش‌های مرزی، یا رقابت بر سر منابع طبیعی و انرژی نشأت می‌گیرند. این پژوهش نشان داد که وجود رقابت‌های قدرتی می‌تواند به‌عنوان عاملی تحریک‌کننده برای جنگ‌ها عمل کند؛ در حالی که همکاری‌های ژئوپلیتیک و دیپلماسی چندجانبه می‌توانند به‌طور مؤثری از بروز این بحران‌ها جلوگیری کنند. به‌طور خاص، تحلیل تاریخ‌نگاری درگیری‌های بین‌المللی و

تعاملات ژئوپلیتیک در دوران‌های مختلف نشان داد که کشورهایی که در سیاست‌های خود به تعادل ژئوپلیتیک و همکاری‌های چندجانبه توجه دارند، کمتر درگیر جنگ‌های تمام‌عیار و مخاصمات مسلحانه شده‌اند. یکی از مهم‌ترین نتایج این تحقیق، شناسایی راهکارهایی است که می‌تواند از طریق تعاملات و مذاکرات ژئوپلیتیک، از جمله گسترش ائتلاف‌ها، تقویت سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد و اتحادیه اروپا، و استفاده از ابزارهای دیپلماتیک به کاهش جرائم و درگیری‌ها کمک کند. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که درگیری‌های محدود و جنگ‌های نیابتی، که غالباً از سیاست‌های ژئوپلیتیک ناشی می‌شوند، یکی از مهم‌ترین تهدیدات امنیتی به‌شمار می‌روند که به‌طور عمده بر کشورهایی با موقعیت‌های استراتژیک حساس تأثیر می‌گذارد. یکی از نکات کلیدی در این پژوهش، اهمیت تحلیل ژئوپلیتیک در زمینه پیشگیری از جرائم سازمان‌یافته و تروریسم بین‌المللی است. این جرائم که ارتباط نزدیکی با درگیری‌های مسلحانه دارند، اغلب در فضاهای بی‌ثبات به‌وجود می‌آیند و به تهدیدات جدی برای امنیت جهانی تبدیل می‌شوند. تحلیل روابط ژئوپلیتیک و استراتژی‌های پیشگیری می‌تواند به کشورهای مختلف کمک کند تا اقدامات مؤثری در راستای کاهش این تهدیدات انجام دهند. نتایج این پژوهش تأکید بر این نکته دارد که ژئوپلیتیک نقش اساسی در شکل‌دهی به سیاست‌های امنیتی و استراتژی‌های مقابله با جرائم و مخاصمات مسلحانه بین‌المللی ایفا می‌کند. درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی عمدتاً تحت تأثیر نیروهای ژئوپلیتیک و استراتژی‌های قدرت‌های جهانی قرار دارند. این پژوهش نشان می‌دهد که دیپلماسی ژئوپلیتیک و تقویت همکاری‌های بین‌المللی می‌تواند ابزارهای مؤثری برای پیشگیری از جنگ‌ها و جرائم جهانی باشند. بر اساس نتایج این تحقیق، کشورهای دنیا باید به تحلیل دقیق روابط ژئوپلیتیک و سیاست‌های منطقه‌ای و جهانی خود بپردازند تا بتوانند تهدیدات امنیتی و جرائم سازمان‌یافته را به‌طور مؤثر کنترل کنند. علاوه بر این، همکاری‌های چندجانبه میان کشورهای درگیر در مناطق بحرانی و استفاده از نهادهای بین‌المللی برای مدیریت بحران‌ها و مخاصمات مسلحانه می‌تواند نقش حیاتی در کاهش تهدیدات امنیتی ایفا کند.

در نهایت، این پژوهش پیشنهاد می‌کند که مطالعات آینده، به تحلیل راهکارهای جدید در استفاده از دیپلماسی ژئوپلیتیک برای پیشگیری از مخاصمات مسلحانه و افزایش همکاری‌های بین‌المللی در زمینه مقابله با جرائم جهانی توجه بیشتری داشته باشند. پیشنهادات برای تحقیقات آینده:

۱. تحلیل دقیق‌تر روابط ژئوپلیتیک کشورهای درگیر در جنگ‌های نیابتی و نقش آن‌ها در جرائم امنیتی جهانی.
۲. بررسی استراتژی‌های دیپلماتیک مؤثر در پیشگیری از درگیری‌های مسلحانه در مناطق ژئوپلیتیک حساس.
۳. مطالعه مقایسه‌ای سیاست‌های ژئوپلیتیک کشورهای مختلف و تأثیر آن بر کاهش جرائم بین‌المللی.

قدردانی

تشکر و قدردانی ما از اساتید، پژوهشگران و همکارانی است که در انجام این تحقیق به ما کمک کرده‌اند. بدون حمایت و همراهی این افراد، امکان انجام این تحقیق به عنوان یک مقاله علمی واقعی و معتبر وجود نداشت.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که در انجام این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی وجود نداشته است.

منابع

- اس. لامبث، بنجامین، مهرنیا، احمد (۱۳۸۶). ژئوپلیتیک، جغرافیا و استراتژی نیروی هوایی، جغرافیا و قدرت فضایی. علوم و فنون نظامی، ۴(۱۰).
- افتخاری، اصغر، قدیر نصری، محمد (۱۳۹۱). پژوهش‌نامه امنیت اجتماعی (مبانی و مسائل امنیت اجتماعی، رویکردی ایرانی)؛ چاپ اول، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- تافته، گودرز، کلانتری، فتح الله (۱۳۹۷). نقش و جایگاه پدافند غیر عامل در راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران. مطالعات دفاعی استراتژیک، ۱۶(۷۴).

- جنیدی، رضا، کیانی‌نژاد، بشیر (۱۴۰۰). نقش عوامل جغرافیای طبیعی در عملیات والفجر ۸. جغرافیای نظامی و امنیتی، ۴(۱۱).
- جوهری، مهدی و قربانی، ابراهیم (۱۴۰۱). شناسایی مؤلفه‌های ژئوپلیتیکی مؤثر بر امنیت ملی با تأکید بر مرزهای شمال غربی کشور، چاپ شده در مجموعه مقالات اولین همایش ملی رویکردهای نوین در مدیریت مرز، تهران.
- جهانگیری، سعید، گروسی، ناصر، خالقی‌نژاد، مریم (۱۳۹۹). واکاوی تأثیر موقعیت ژئوپلیتیک ایران در عرصه جهانی به‌ویژه دفاع مقدس. فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس، ۶(۱).
- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۷۹). تعریفی نو از ژئوپلیتیک. تحقیقات جغرافیایی، ۱۵(۳-۴) (پیاپی ۵۹-۵۸).
- حافظ نیا، محمدرضا، کولایی، الهه، و کریمی، مهدی (۱۳۹۱). نقش فضای جغرافیایی در رقابت قدرت‌ها (مطالعه موردی: آسیای مرکزی پس از جنگ سرد). فضای جغرافیایی، ۱۲(۳۹).
- ساعد، نادر (۱۳۸۵). ارزیابی دکترین جنگ نامتقارن از منظر حقوق بین الملل بشردوستانه، فصلنامه علمی پژوهش حقوق عمومی، ۸(۱۹).
- سلیمی سبحان، محمدرضا، عبدی، عطاله، حیدری، جهانگیر، و یاری، منیر (۱۳۹۶). تحلیل کار ویژه‌ها و نقش جغرافیای سیاسی شهرهای مرزی در رواج اقدامات تروریستی (مطالعه موردی: اقدامات تروریستی استان سیستان و بلوچستان). پژوهشنامه مطالعات مرزی، ۵(۳) (مسلسل ۱۷).
- شفیعی، نوذر (۱۳۹۹). جنگ سرد جدید: تحلیلی بر نظم امنیتی در حوزه آسیا-پاسیفیک. فصلنامه رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی، ۱۱(۴).
- عصاریان نژاد، حسین، رستمی، محسن، مدبر، لیلا (۱۳۹۲). ارتباط کیفی بین محیط جغرافیایی و امنیت ملی. فصلنامه بین‌المللی ژئوپلیتیک، ۹(۳۲).
- غلامعلیان، علی (۱۳۸۹). کاربرد جغرافیای نظامی در طرح‌ریزی‌های عملیاتی. علوم و فنون نظامی، ۷(۱۸).
- قالیباف، محمداقرا، غلامی، مجید (۱۴۰۲). تبیین ژئوپلیتیکی مفهوم و نقش «رژیم‌ها» در ساختارهای جغرافیایی. پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، ۸(۱).
- نوذری، فضل‌اله، احدی، محمد، زین‌الدینی، مجید، نصیرپور، غلامرضا (۱۴۰۲). تبیین بسترهای رقابت ژئوپلیتیکی هند و چین در جنوب غرب آسیا؛ ارائه یک مدل پیشنهادی. علوم و فنون نظامی، ۱۹(۶۶).

- Johnson, M., & Lee, A. (2022). Preventing Transnational Crime through Geopolitical Cooperation*. *Global Security Studies*, 33(2), 112-130.
- United Nations. (2023). Maintain international peace and security | United Nations. <https://www.un.org/en/our-work/maintain-international-peace-and-security>
- Alagappa, M. (1998). Regional Arrangements, the UN, and International Security: a Framework for Analysis. In Palgrave Macmillan UK eBooks. https://doi.org/10.1007/978-1-349-26263-2_1
- Baluga, A., & Carrasco, B. (2020). The role of geography in shaping governance performance. <https://doi.org/10.22617/wps200378>
- Coppock, J. T. (1974). Geography and public Policy: challenges, opportunities and implications. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 1. <https://doi.org/10.2307/621525>
- Goh, E. (2008). Great Powers and Hierarchical Order in Southeast Asia: Analyzing Regional Security Strategies. *International Security*, 32(3), <https://doi.org/10.1162/isec.2008.32.3.113>
- Harbom, L., & Wallensteen, P. (2005). Armed Conflict and its international Dimensions, 1946-2004. *Journal of Peace Research*, 42(5). <https://doi.org/10.1177/0022343305056238>
- Jafari, M., & Ahmadi Pour, Z. (2024). Analysis of civil movements in Kabul city within the framework of spatial justice theory. *Applied Studies of the Islamic World*. Retrieved from https://journal.iiwfs.com/article_198549.html?lang=en
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (2019). Power and Interdependence in the Global Political Economy. Longman.

- Kolosov, V. A., Zotova, M. V., & Turov, N. L. (2022). Geopolitics and political geography in Russia: global context and national characteristics. *Regional Research of Russia*, 12(1), <https://doi.org/10.1134/s2079970522020046>
- Kretzmer, D. (2009). Rethinking the application of IHL in Non-International armed Conflicts. *Israel Law Review*, 42(01). <https://doi.org/10.1017/s0021223700000431>
- Mojamil, A. H. S., Gareed, A. H., & Hajeb, M. a. A. (2023). Comparison between two methods of power training on swimming performance. *Social Sciences*. <https://doi.org/10.11648/j.ss.20231206.13>
- Okur, Mehmet Akif (2014-12-16). "Classical Texts Of The Geopolitics And The "Heart Of Eurasia"". *Ege Universitesi Turk Dunyasi Incelemeleri Dergisi*. 14 (2). doi:10.13062/tdid.201428262
- O'Sullivan, Meghan; Overland, Indra; Sandalow, David (2017). "The Geopolitics of Renewable Energy". SSRN Working Paper Series. doi:10.2139/ssrn.2998305. hdl:11250/2447113. ISSN 1556-5068. S2CID 157400282. SSRN 2998305
- Overland, Indra (2019-03-01). "The geopolitics of renewable energy: Debunking four emerging myths". *Energy Research & Social Science*. 49: Bibcode:2019ERSS...49...36O. doi: 10.1016/j.erss.2018.10.018. hdl:11250/2579292. ISSN 2214-6296
- Report: Today's armed conflicts - The Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights. (4 November 2024). <https://geneva-academy.ch/galleries/today-s-armed-conflicts>
- Sivakumaran, S. (2011). Re-envisaging the international law of internal armed conflict. *European Journal of International Law*, 22(1). <https://doi.org/10.1093/ejil/chq083>
- Smith, J. (2020). Geopolitics and Security: The Interplay of Global Power Structures and Regional Security. *Journal of International Relations*, 45(3), 205-221.
- Varisco, A. E., Atwood, D., & Blancafort, M. (2024). Arms control in the Indo-Pacific region: What role for the Arms Trade Treaty? TODA Policy Brief. Retrieved from https://www.toda.org/assets/files/resources/policy-briefs/t-r-203_arms-control-in-indo-pacific-varisco.pdf
- Vilks, A., Kipane, A., & Krivins, A. (2024). Preventing international threats in the context of improving the legal framework for national and regional security. *Social and Legal Studios*. Retrieved from <https://sls-journal.com.ua/en/journals/tom-7-1-2024/zapobigannya-mizhnarodnim-zagrozam-u-konteksti-vdoskonalennya-pravovikh-zasad-natsionalnoyi-ta-regionalnoyi-bezpeki>
- Voloshanivska, T., & Fedorov, I. (2024). Ensuring national security: The role of the jury in accordance with the constitutional provisions of Ukraine. ER. DDUVS. Retrieved from <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/13787/1/57.pdf>